

provst Ernst Newman og Biskop Edvard Rohde — har delt Stoffet mellem sig og givet interessante Skildringer af de følgende Aarhundreder. Trods forskellige Mangler og Brist maa »Lunds domkyrkas historia« dog betegnes som et Værk, der tjener til Ære for svensk historisk Forskning og ogsaa er af stor Værdi for dansk Historiekundskab.

Björn Kornerup.

F. M. Stenton: Anglo-Saxon England (The Oxford History of England vol. 2). Oxford 1943.

Anglo-Saxon England af Professor i Historie ved Reading Universitet F. M. Stenton bygger paa de to sidste Menneskealdres dybtgaaende Forskning og har denne Periodes karakteristiske Træk. Der ligger mange Aars Arbejde bag Bogens klare, saglige Fremstilling. Den henvender sig til en almindelig kultiveret Kreds af Læsere, maaske tilsigter den ogsaa at føre den fagstuderende Ungdom ind i Englands ældre Historie med de mange Problemer. En bedre Vejledning kan næppe tænkes. Under Texten findes Noter med Henvisninger til Kildesteder og til Behandlinger, undertiden Drøftelse af omstridte Spørgsmaal. En raisonerende Bibliografi og et omfattende Register afslutter Bindet¹.

F. M. Stentons egen Granskning har længe været samlet om Samfundsforholdene i Danelagen med varige Indslag fra den nordiske Kolonisation: *Types of manorial structure in the northern Danelaw* (1910), — *Documents illustrative of the social and economic history of the Danelaw* (1920), — *The free peasantry in the northern Danelaw* (1926), udgivet af Humanistiska vetenskaps-samfundet i Lund, — og den paa Stof og Idéer rige Raleigh-Forelæsning *The Danes in England* (1927). Han har staaet ved Siden af Allan Mawer i Ledelsen af English Place-Name Society og haft Del i adskillige Bind af Selskabets Publicationer. 1932 udsendte han *The first Century of English Feudalism (1066—1166)*.

I Overensstemmelse med det Program, der er lagt for »The Oxford History of England«, er den politiske Historie skudt ret meget tilbage til Fremme for Bebyggelseshistorie, Samfundsforhold, Forfatning og Forvaltning, Kirkens Historie. Denne For-

¹ I Bibliografien nævnes Ælnoths »Passio s. Canuti« og Sven Aggesons »Historia regum Daciæ« med Henvisning til Langebeks »Scriptores rerum Danicarum«. Ny Udgaver er givet af M. Cl. Gertz i »Vitæ sanctorum Danorum« (1908—12) og »Scriptores minores historiæ Danicæ medii ævi« (1917—18).

skydning i Interesseområdet maa medføre, at andre Kilder end den litterære Overlevering kommer i første Række i en Del af Kapitlerne. Stednavnenes Vidnesbyrd er udnyttet under Redegørelsen for de germanske Stammers Landnam og Britternes Vigen. Arkæologien yder sit Bidrag baade, naar det gælder den germanske Bosættelse, og i den følgende Tid. Man kan fra det 7. Aarh.s Beg. nævne den nylig afdækkede Skibsgrav i Sutton Hoo i Suffolk med værdifulde Fund af hjemligt Arbejde og fremmed Arbejde, der tyder paa Forbindelse med de østlige Middelhavslande, og fra Slutningen af det 8. Aarh. de mægtige Jordværker, Forsvarsværker mod Britterne i Vest, som Traditionen tilskriver Mercias Konge Offa. Lovene og i meget stort Maal Diplomer er Grundlag for det Overskue, der gives over den langsomme Vækst fra et primitivt Bondesamfund til mere differentierede sociale Forhold og over Opbygningen af Landets Styre. I Kap. IX »The structure of early English society« og i Kap. XIV »England before the Norman Conquest«, hvis 1. Afsnit har Undertitel »The peasants and their lords«, tegnes Hovedlinierne, og Professor Stenton faar ofte Lejlighed til at betone Continuiteten her som ogsaa andetsteds i Bogen. I den fyldige Redegørelse for Kirkens Historie noterer man hans Vurdering af Ærkebiskop Theodorus fra Tarsus, der organiserer den fjerne Provins og gennemfører romersk Skik, den rammende Karakteristik af Beda, Beretningen om Angelsaksernes heroiske Missionsvirke paa Fastlandet i det 8. Aarh., og senere efter Vikingernes Hærgen Fornyelsen af Klosterlivet i det 10. Aarh. Under Tilslutning til nyere Forskerarbejde vender han sig imod den ældre Mening, at den angelsaksiske Kirke skulde have staaet isoleret og været tilbage i Udvikling, og ender sin Fremstilling med Reorganisationen ved Ærkebiskop Lanfrancs faste Haand og med William I.s Selvhævdelse overfor Gregor VII.

Ligesom Stenton i sin Raleigh-Forelæsning nævnte Johannes Steenstrup som den første Gransker, der viste, hvor dybt den nordiske Kolonisation havde mærket Ret og Administration i England, saaledes ogsaa i »Anglo-Saxon England«. Steenstrups Disputats var et retshistorisk Indlæg, og Størstedelen af hans Materiale tilhørte Tiden før 1066; men siden da er der sat et stort Arbejde ind paa at faa Overblik over og udgive Diplomstof fra de næste 200 Aar. Denne Indsamling ligger bag Stentons concise, men indholdsrige Afsnit »Danelaw«, der stadfæster og uddyber Steenstrups Thesis. Det indvundne Materiale af Person- og Stednavne giver tilsammen Indtryk af et meget betydeligt skandinavisk Element, stammende fra de Krigere, til hvem Hæ-

rens Førere i det 9. Aarh. uddelte Jord. Nybyggerne holdt længe fast ved nordisk Tradition og maaske ogsaa ved deres Hjemlands Sprog. I hvert Fald gav de endnu i det 13. Aarh. deres Børn nordiske Navne og hinanden Øgenavne. Navnestoffet lærer iøvrigt ogsaa, at det skandinaviske Element har været af veksellende Styrke inden for Danelagen — dominerende mod Nord, omkring York og i Femborg-Landet, svagt mod Syd, i Egnene ved Thames. Det samme Forhold iagttages med Hensyn til det for Danelagen ejendommelige Bondearistokrati. Man finder talrige selvstændige Bønder i Lincolnshire. Nottinghamshire. Leicestershire og East Anglia, mens de i de sydlige Egne kun udgør et Mindretal. I Yorkshire og i Derbyshire blev de haardt ramte, da Landet blev hærget efter Oprøret 1069.

Kap. XVII »The Norman Settlement« og Epilogen er ikke den ringeste Del af »Anglo-Saxon England«. Forfatteren samler i en Sum sin Viden om den politiske og sociale Revolution, som Normannererobringen indebar, og staar ligesom sine Forgængere, mange Slægtled af Historikere, overfor Spørgsmaalet om Tab og Vinding. Med Bogens sidste Ord giver han sit Svar: »The Normans who entered into the English inheritance were a harsh and violent race. They were the closest of all western peoples to the barbarian strain in the continental order. They had produced little in art or learning, and nothing in literature, that could be set beside the work of Englishmen. But politically, they were masters of their world.«

Ellen Jørgensen.